

LANTÖMS

Villkor AXLÖ:1
1 februari 2016

01.02.2016

ÅLANDS ÖMSESIDIGA
FÖRSÄKRINGSBOLAG

www.omsen.ax

Viktig information

Vår Lantöms

Ålands Ömsesidiga Försäkringsbolags Lantöms är en paketförsäkring som ger ett väl anpassat försäkringsskydd för de flesta *lantbruk*. Grundskyddet enligt detta allmänna villkor kan sedan kompletteras med olika tilläggsförsäkringar beroende på vilken inriktning lantbruket har. Mer information om dessa finns i broschyren och på vår hemsida www.omsen.ax.

Försäkringens omfattning framgår av försäkringsbrevet.

I slutet av villkoret finns ett avsnitt med "Definitioner" där alla kursiverade ord förklaras.

Grundskyddet kan bestå av följande delar:

Egendom

Ansvar

Rättsskydd

Avbrott

Ändring och Förnyelse

Om försäkringsobjekten ändras eller ändrats i värde måste du lämna uppgifter om försäkringsobjekten till oss.

Åtgärder vid skada

Du måste anmäla en skada så snart som möjligt. Dina ersättningsanspråk ska du sända till oss snarast och senast inom 12 månader efter det att skadan inträffat. I annat fall går du miste om ersättningen.

Begränsningar

Försäkringen skyddar ditt *lantbruk* mot de vanligaste skadehändelserna, men det finns naturligtvis också begränsningar i försäkringsskyddet. Det är särskilt viktigt att du bekantar dig med dessa begränsningar, som anges under rubriken "Vad försäkringen inte gäller för" i respektive del av villkoren.

Säkerhetsföreskrifter

I försäkringsvillkoren finns flera säkerhetsföreskrifter som du, dina anställda och företag som du anlitar måste följa. Syftet med dessa föreskrifter är att förhindra att *lantbruket* drabbas av skador. Om föreskrifterna inte följs kan ersättningen vid skada minskas eller helt utebli. Säkerhetsföreskrifterna är samlade under egen rubrik i respektive avsnitt, såsom i Egenomsförsäkring punkt 9, där du bland annat hittar regler om brandsäkerhet, krav på lås och uppställning av motordrivna fordon.

Självrisker

Vid varje skadetillfälle dras från skadebeloppet en självrisk och eventuellt ett värdeminskningssavdrag. Vald *grundsjälvrisk* framgår av försäkringsbrevet. Genom att höja självrisken kan du få en lägre premie. För vissa skadehändelser gäller en särskild självrisk, vilken i så fall framgår av försäkringsbrevet eller villkoren.

INNEHÅLL

EGENDOMSFÖRSÄKRING

1. Försäkringens ändamål	4
2. Vem försäkringen gäller för	4
3. När försäkringen gäller	4
4. Var försäkringen gäller	4
5. Vad som är försäkrat	4
6. Vad som inte är försäkrat	4
7. Vad försäkringen gäller för och inte gäller för	5
8. Försäkringsform och försäkringsbelopp	7
9. Säkerhetsföreskrifter	7
10. Åtgärder vid skada	11
11. Skadevärderingsregler	12
12. Skadeersättningsregler	13
13. Tabell över värdeminskningssavdrag	15

ANSVARSFÖRSÄKRING

1. Försäkringens ändamål	16
2. Vem försäkringen gäller för och vad som är försäkrat	16
3. När försäkringen gäller	16
4. Var försäkringen gäller	16
5. Vad försäkringen gäller för	16
6. Vad försäkringen inte gäller för	16
7. Säkerhetskrav vid skada	17
8. Åtgärder vid skada	17
9. Ersättningsbestämmelser	18

RÄTTSKYDDSFÖRSÄKRING

1. Försäkringens ändamål	20
2. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet	20
3. När försäkringen gäller	20
4. Var försäkringen gäller	20
5. Vad försäkringen gäller för	20
6. Vad försäkringen inte gäller för	20
7. Försäkringsbelopp	21
8. Företsättningar och ansökan om rättsskydd	21
9. Skadeersättningsregler	21

AVBROTTSFÖRSÄKRING

1. Vem försäkringen gäller för	23
2. När försäkringen gäller	23
3. Ansvarstid	23
4. Var försäkringen gäller	23
5. Vad försäkringen gäller	23
6. Vad försäkringen inte gäller för	23
7. Försäkringsbelopp	23
8. Säkerhetsföreskrifter	23
9. Räddningsplikt	24
10. Skadeanmälan och preskription	24
11. Skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering av besiktning	24
12. Skadevärderingsregler	24
13. Ersättningsregler	24
14. Karenstid och självrisk	25

Definitioner	26
--------------	----

Om vi inte skulle komma överens	28
---------------------------------	----

EGENDOMSFÖRSÄKRING

Försäkringen ingår om det anges i försäkringsbrevet.

1 Försäkringens ändamål

Försäkringens ändamål är att enligt dessa villkor ersätta direkt sakskada på den försäkrade egendomen samt i villkoren särskilt nämnda övriga kostnader.

2 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angivet *lantbruk* och gäller för

- försäkringstagaren såsom ägare av försäkrad egendom,
- annan än försäkringstagaren om denne är namngiven i försäkringsbrevet,
- annan ägare av försäkrad egendom om försäkringstagaren är ersättningsskyldig för eller i skriftligt avtal med ägaren åtagit sig att försäkra egendomen,
- försäkringstagarens arbetstagare.

3 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under försäkringstiden förutsatt att försäkringsgivarens ansvar föreligger enligt försäkringsvillkor AXAA, Allmänna avtalsbestämmelser.

4 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller på nedanstående platser:

4.1 På försäkringsställe

Försäkringen gäller på *försäkringsställe*, vilket ska anges i försäkringsbrevet.

4.2 Annan plats

Försäkringen gäller vid tillfällig förvaring, varmed avses en sammanhängande tid om högst 12 månader, på annan plats i Europa för följande objekt kategorier

- maskiner och lantbruksinventarier
- produktionsdjur
- övriga lantbruksinventarier.

5 Vad som är försäkrat

Försäkringen omfattar egendom som i försäkringsbrevet angetts med objekttyp eller på annat sätt upptagits.

5.1 Produktionsbyggnader och markinventarier

Försäkrade produktionsbyggnader är de som nämns i försäkringsbrevet.

Produktionsbyggnader är de produktions-, lager- och underhållsbyggnader som används i sam-

band med *lantbruket* samt växthus om högst 50 m².

I försäkringen ingår markinventarier såsom stängsel, ledningar och rör till bevattningsanläggningar samt pumpar i vattentäcker upp till högst 5 000 €.

5.2 Maskiner och lantbruksinventarier

Lantbruksmaskiner, -redskap och -utrustning i försäkringstagarens eget bruk samt för förvärvsarbete i anslutning till *lantbruket*.

Hyrda och lånade maskiner och lantbruksinventarier

I försäkringen ingår också sådana lånade och hyrda lantbruksinventarier och -maskiner som skulle omfattas av sakförsäkringen, om de vore försäkringstagarens egna och som i fall av skada inte ersätts ur annan försäkring, till ett belopp om högst 10 000 €.

5.3 Övriga lantbruksinventarier och -förnödenheter

Försäkringen omfattar även övriga lantbruksinventarier såsom maskiner som betjänar produktionsbyggnaden och handelsgödsel, bekämpningsmedel, bränsle, smörjmedel, köpt foder, emballage och andra förbrukningsartiklar samt kontorsinventarier och -material som används i lantbruket.

5.4 Produktionsdjur

Försäkringen omfattar, enskilda eller i grupp upptagna, produktionsdjur så som nötboskap, svin, får, getter, strutsar, fjäderfä, hästar och andra djur. Försäkringen omfattar inte pälsdjur såsom mink och räva.

Försäkringen för produktionsdjur gäller enligt den omfattning som anges i försäkringsbrevet. De valbara skydden är:

- Brand (punkt 7.1)
- Inbrott (punkt 7.3).

5.5 Byggnad under uppförande

Föremål för försäkringen är de i försäkringsbrevet nämnda byggnaderna också då de är under uppförande eller ombyggnad.

Arbetsbaracker som ägs av försäkringstagaren ingår utan särskilt omnämnande endast tillfälligt under byggtiden. Permanenta baracker, eller baracker som står kvar på försäkringsplatsen längre än byggtiden måste nämnas särskilt i försäkringsbrevet.

6 Vad som inte är försäkrat

Försäkringen omfattar inte:

- anordningar som inte uppfyller säkerhetsbestämmelser eller myndighetsbestämmelser

- samt annan egendom som enligt gällande lagstiftning inte får innehåsa eller användas
- skada på egendom orsakad av tillverknings- eller materialfel eller felaktig användning
- skada som orsakats *byggnad* eller byggnadsdel till följd av planerings-, grundläggnings-, byggnads- eller konstruktionsfel
- skada på egendom som endast består i nedsmutsning, missfärgning, dålig lukt eller av att egendomen fått ytliga skador såsom skråmor eller bucklor utan väsentlig inverkan på dess användning
- skada orsakad av kondens, slitage, rost, frätning, förskämning, röta, svampbildning, materialtrötthet eller annat motsvarande långsamt verkande fenomen
- skada som sällskapsdjur eller produktionsdjur genom att tugga, bita, klösa, smutsa ned eller på annat motsvarande sätt orsakat den försäkrade egendomen
- skada som orsakats av insekter, skadedjur, hjorddjur eller andra vilda djur
- skada som ersätts på basis av speciallag, garanti eller annan förbindelse eller med allmänna medel eller ur annan försäkring
- skada på däck tillhörande lantbruksmaskiner och lantbruksinventarier
- *lagrad information* och dataprogram
- vätska eller gas som läckt till spillo och inte heller ökad energiförbrukning
- sprängningsarbete
- byggnads- och anläggningsarbeten som inte upptagits i försäkringsbrevet
- kostnader för servicereparation
- registreringspliktiga fordon.

7 Vad försäkringen gäller för och inte gäller för

Försäkringen gäller för det lagliga intresse som består i att värdet, omedelbart före skadetillfället, av försäkrad egendom inte minskar eller går förlorat.

För ett försäkrat objekt kan väljas ett eller flera av nedanstående skydd. Valt skydd framgår av försäkringsbrevet.

Med skada under detta avsnitt avses fysisk skada och/eller förlust av egendom.

7.1 Brand

7.1.1 Vad försäkringen gäller för

Ersättning betalas för skada på försäkrad egendom genom plötslig och oförutsedd händelse i form av

- brand, varmed avses eld som kommer lös
- elektriskt fenomen på byggnadens anslutna elektriska ledningar, kWh-mätare samt lantbruksfastighetens elektriska centraler
- explosion

- luftfartyg som störtar eller föremål som faller ned från luftfartyg
- frätande gas som strömmar ut, när utströmningen orsakats av en identifierbar skadeorsak
- sotutströmning från eldstad som uppstår i samband med eldning
- släckmedel, som strömmar ut från sprinkleranläggning eller brandsläckare.

För produktionsdjur (punkt 5.4) betalas även ersättning för plötslig och oförutsedd skada genom åska.

7.1.2

Vad försäkringen inte gäller för

Observera de allmänna undantagen i punkt 6.

Ersättning betalas inte för skada som orsakas av

- hetta, t.ex. från eldstad, spis eller liknande
- att glöd eller upphettat föremål svett eller bränt hål på egendom utan att brand uppstått.

7.2

Naturskada

7.2.1

Vad försäkringen gäller för

Ersättning betalas för skada på försäkrad egendom genom plötslig och oförutsedd händelse i form av

- storm, varmed avses vind med en hastighet av minst 21 meter per sekund, då egendomen skadas av vindkraften eller av föremål som stormen blåst omkull eller fört med sig
- blixtnedslag i den försäkrade egendomen med mekanisk splittring som följd. Vid skada enbart på elektrisk utrustning betalas ersättning endast om den försäkrade kan precisera skadetillfället och styrka att skadan orsakats av blixtnedslag.
- hagel
- genombrott av dammbyggnad avsedd för vattenverk och branddamm
- ras – varmed avses att jordmassor, klippblock eller stenar kommer i rörelse och avsevärt ändrar läge – samt jordskalv med minst styrka 4 enligt Richterskalan
- lavin
- vulkanutbrott
- översvämning, varmed avses att vatten genom skyfall (minst 1 mm per minut dock minst 50 mm per dygn) snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag (om vattennivån överstiger medelvattenståndet med minst 200 cm) strömmar direkt in i byggnad eller tränger upp ur avloppslednings öppning eller därtill anslutna anordningar (t.ex. handfat, toalettstol eller golvbrunn).

7.2.2

Vad försäkringen inte gäller för

Observera de allmänna undantagen i punkt 6.

Ersättning betalas inte för

- storm- eller hagelskada på
 - rappning, puts eller skorstensbeklädnad såvida inte skadan orsakas av föremål som stormen blåst omkull, ryckt loss eller brutit sönder
 - växthus, plasthall och tält samt i dessa befintlig egendom
 - mur, staket, vindskydd och plank
 - *byggnad*, på denna fast monterad egendom och egendom förvarad i byggnad, om skadans uppkomst eller omfattning beror på felaktigt byggnadsarbete, felaktig byggnadskonstruktion, ingrepp i bärande byggnadskonstruktion, eftersatt underhåll, åldersförändring, angrepp av röta eller skadedjur
- skada genom översvämning på båthus, sjöbod, växthus, plasthall, tält eller liknande och i dessa förvarad egendom samt brygga
- skada som orsakats genom vådrets inverkan på lantbruksprodukter, trädgårdsprodukter och växter
- skada som orsakats av gruvdrift
- skada som enbart består i ytliga sprickbildningar i byggnad som inte påverkar byggnadens funktionsduglighet
- skada genom markrörelser och erosion till följd av stigande hav, sjö eller vattendrag, såvida inte skadan uppkommer på grund av extremt väder
- genombrott av dammbyggnad avsedd för magasinering av vatten för kraftverk. Detta gäller även om genombrottet orsakats av jordskalv.
- skada som orsakats av isens eller snöns tyngd eller rörelse
- skada som orsakats av vågsvall.

7.3

Inbrott

7.3.1

Vad försäkringen gäller för

Försäkringen ersätter plötslig och oförutsedd sakskada till följd av

- stöld eller försök därtill
- skadegörelse, varmed avses skada som en utomstående orsakar uppsåtligt
- inbrott, varmed avses att någon bryter sig in i låst *byggnad*, lokalitet i *byggnad* eller annan förvaringsplats som till sin konstruktion och hållfasthet ger tillräckligt skydd.

7.3.2

Vad försäkringen inte gäller för

Observera de allmänna undantagen i punkt 6.

Ersättning betalas inte för

- stöldskador där plats, tid och omständigheter för stölden inte kan fastställas

- egendom som har försvunnit, tappats bort, kvarlämnats eller blivit kvarglömd – även om egendomen därefter blivit stulen
- skador som har uppkommit på grund av att försäkringstagaren inte har vidtagit skäligen skyddsåtgärder med beaktande av egendomens värde och förvaringsförhållandena
- skada genom svinn.

7.4

Vatten

7.4.1

Vad försäkringen gäller för

Ersättning betalas för skada till följd av oförutsedd utströmning av

- vatten, vattenånga eller annan vätska från ledningssystem för vatten, värme och avlopp med därtill anslutna anordningar
- kylmedel eller vätska från kyl- eller frysanläggning vid strömavbrott eller fel på anläggningen.

7.4.2

Åtkomst- och återställandekostnad

Vid skada på försäkrad *byggnad* till följd av ersättningsbar oförutsedd utströmning ersätts även kostnad för lokalisering och friläggning av läckagestället inom *byggnad* samt kostnad för återställande efter friläggning.

7.4.3

Vad försäkringen inte gäller för

Observera de allmänna undantagen i punkt 6.

Ersättning betalas inte för

- kostnad för reparation av det fel som orsakar skadan eller för skada på det ledningssystem varifrån utströmningen sker
- skada till följd av planerings-, grundläggnings- eller byggnadsfel
- skada som förorsakats av vätska, fukt eller ånga som läckt genom konstruktionernas fuktisolering eller anslutningsstället mellan rörnätet och byggnadskonstruktionen, såsom mellan golvbrunn och förhöjningsring
- skada genom utströmning från dräneringssystem, dagvattenledning, tak, takränna, byggnadens utvändiga stuprör, regnvattenavlopp, altan och parkeringsdäck
- skada genom vatten som vid regn, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag tränger upp ur avloppsledning eller därtill anslutna anordningar, t.ex. handfat, toalettstol eller golvbrunn
- skada genom utströmning från ledningssystem som inte provats och godkänts i vedertagen ordning
- skada genom utströmning ur öppna kranar, spärrventiler eller påslagna duschanordningar som hör till ledningsnätet, om inte skadorna uppkommit genom att kranen, spärrventilen eller duschanordningen har gått sönder mekaniskt
- skada på lantbruksprodukter.

7.5 Allrisk/Annan skadehändelse

7.5.1 Vad försäkringen gäller för

Ersättning betalas för plötslig och oförutsedd skada på egendom som orsakas av annan skadehändelse än sådan som tidigare har nämnts i punkterna 7.1 - 7.4.

Ersättning betalas även för kostnad för lokalisering och friläggning av ersättningsbar skada samt kostnad för återställande efter friläggning.

7.5.2 Vad försäkringen inte gäller för

Observera även de generella undantagen i försäkringsvillkoret AXAA, Allmänna avtalsbestämmelser samt de allmänna undantagen i punkt 6.

Ersättning betalas inte för skada

- genom förmögenhetsbrott, t.ex. tillgreppsbrott, bedrägeri eller försäkringring
- genom att egendom har försvunnit, tappats bort, kvarlämnats eller blivit kvarglömd – även om egendomen därefter blivit stulen
- genom vind, nederbörd, snötryck, snöras eller översvämning
- genom biologisk inverkan, t.ex. svamp, röta och mögel samt skadedjur, husbock, hästmyror och andra träskadeinsekter
- genom sättning i mark eller grundkonstruktion oberoende av orsaken till dessa skadehändelser
- genom trafik med motordrivet fordon för vilket trafikförsäkringslagen eller motsvarande utländsk lagstiftning gäller, och där trafikskadeersättningen betalas eller hade kunnat betalas
- genom maskinbräckageskada eller annan plötslig och oförutsedd inifrån kommande orsak genom
 - slitage, bristfälligt underhåll eller oskicklig eller ovarsam hantering
 - konstruktions-, tillverknings- eller material fel
 - bristfällig olje- eller kylvätskecirkulation
 - att olämpligt bränsle använts.
- som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering
- på byggnads- eller montagearbeten eller skada som orsakas av sådana arbeten. Undantaget tillämpas inte om skadan uppkommer i samband med att försäkringstagaren med egen personal på försäkringsställe utför löpande underhållsarbete eller montagearbete på försäkrad egendom
- vars uppkomst eller omfattning påverkas av ingrepp i bärande konstruktion eller försummat uppehåll
- genom uttrinnande smälta
- som består i förgasning, förångning och kondens.

8 Försäkringsform och försäkringsbelopp

Försäkringsbeloppet utgör en övre gräns för ersättningen och fungerar som beräkningsgrund för försäkringspremien.

8.1 Beloppsförsäkring – Första risk

Vid försäkring med belopp gäller första risk, vilket innebär att försäkringsbeloppet fastställs oberoende av egendomens värde och att en skada ersätts enligt skadevärderingsreglerna, högst till försäkringsbeloppet.

Försäkringstagaren ansvarar för val av försäkringsbelopp.

8.2 Investerings- och indexändring av försäkringsbelopp

Det vid försäkringsperiodens början i försäkringsbrevet angivna försäkringsbeloppet anses vid varje tidpunkt höjt med det belopp, varmed den försäkrade egendomens värde ökat genom investering.

Sådan värdeökning begränsas dock för varje försäkringsställe under försäkringsperioden för beloppsförsäkrad *byggnad* och maskinerier till 10 % av senast uppgivet försäkringsbelopp.

8.3 Uppgifter vid ändring och förnyelse av försäkringsavtal

Under och inför ny försäkringsperiod ska ny-, till- eller ombyggnad som ämnas ingå i försäkringen meddelas till försäkringsbolaget utan dröjsmål.

Vid försäkringsperiodens utgång förnyas försäkringen automatiskt för ytterligare en period, med de uppgifter som tidigare angetts.

9 Säkerhetsföreskrifter

Med säkerhetsföreskrift avses en föreskrift om vissa bestämda handlingssätt eller anordningar som är ägnade att förebygga eller begränsa skada eller om vissa bestämda kvalifikationer hos den försäkrade eller dennes anställda eller andra medhjälpare.

9.1 Allmänt

9.1.1 Den försäkrade svarar gentemot försäkringsgivaren för att de föreskrifter som

- anges i lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter som meddelas i syfte att förhindra eller begränsa skada
- meddelas av tillverkare, leverantör av tjänst eller vara, besiktningsman eller motsvarande
- anges i försäkringsbrevet och dessa allmänna villkor eller andra särskilda villkor följs.

Den försäkrade svarar gentemot försäkringsgivaren för att ovanstående föreskrifter följs av

- den försäkrades företagsledning
- övriga anställda hos den försäkrade
- entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av den försäkrade
- annan som har att tillse att föreskriften följs.

Om någon som anges ovan inte följer angivna föreskrifter medför det normalt att skadeersättningen nedsätts eller avböjs. Se punkt 9.10 (Påföljd när säkerhetsföreskrift inte följts).

Den försäkrade ska iaktta

- aktsamhet och genomföra åtgärder för att förebygga skada. Detta innebär bland annat att ordningen ska vara god i utrymmen där brand lätt kan uppstå, exempelvis verkstad, garage, pannrum och foderberedningsutrymme
- att försäkrad egendom underhålls, sköts och tillses så att den är i funktionsdugligt skick
- att försäkrad egendom inte får användas under förhållanden som innebär onormal påfrestning på egendomen.

9.1.2 Upplysningar

Råd och anvisningar om hur skada genom brand, explosion, elfenomen och åska och dylikt kan förebyggas och begränsas har utarbetats av Lantbrukets Brandskyddskommitté (LBK). LBK:s rekommendationer finns under www.lantbruketsbrandskydd.nu/.

9.2 Brandsläckning, brandlarm och brandvarningssystem

Brandlarm och brandvarningssystem ska finnas i den utsträckning som anges av myndighet eller av försäkringsgivaren. Brandlarm och brandvarningssystem ska kunna uppfattas av någon som befinner sig i eller intill byggnaden. Brandlarmet och brandvarningssystemet ska larma berörd myndighet och jourhavande för lantbruket.

Brandsläckningsutrustning skall vara i funktionsdugligt skick, den skall vara rätt utplacerad och utmärkt med skyltar enligt rådande myndighetskrav.

Brandsläckare ska alltid finnas på självgående eller bogserad storbalspress och självgående skördemaskin samt finnas tillgänglig vid arbete med hökanon eller halmhack.

9.3 Brandfarlig sysselsättning

9.3.1 Rökning och öppen eld

Rökning, tobaksrökning och öppen eld får inte förekomma närmare än 10 meter från *byggnad* eller upplag av lättantändliga ämnen. Rökning och öppen eld får inte förekomma i djurstall, foderlador, torkar, kvarnar, flislager eller annat

utrymme med brännbart material eller lättantändliga ämnen.

Eld eller annan brandfarlig verksamhet får inte skötas på sådant sätt att brand kan uppstå.

Bränning av halm, gräs, ris, skräp, avfall m.m. får endast förekomma efter myndigheters anvisningar och med lämpligt säkerhetsavstånd från byggnad, upplag av lättantändliga ämnen, växande gröda, skog, fordon eller maskiner. Bränn inte då stark vind råder eller förväntas enligt väderleksrapporten.

9.3.2 Upplag och förvaring

Upplag av lättantändliga ämnen får inte vara närmare än 15 meter från byggnad.

Brännbara vätskor, gaser, lättantändliga ämnen och sprängämnen skall förvaras enligt brandmyndigheternas föreskrifter. Rökning och öppen eld är förbjudna vid hantering av dessa ämnen. Gnistbildande apparater får inte användas nära ämnena.

Fritt uppställd cistern skall vara uppställd såväl minst 15 meter från brännbart upplag som minst 9 meter från byggnad.

9.3.3 Belysning

I dammiga eller på annat sätt lättantändliga rum får inte halogenbelysning eller annan belysning, vars yttemperatur överstiger 100° C användas.

Trasiga lampkupor och lysrör ska omedelbart bytas.

9.3.4 Heta arbeten

Säkerhetsföreskrifterna för *heta arbeten* gäller för tillfällig arbetsplats där *heta arbeten* utförs och fara för brand kan föreligga. Med *heta arbeten* avses svetsning, skärning, lödning, takläggning, bearbetning med snabbgående verktyg och annat arbete som medför uppvärmning eller gnistbildning.

Vid utförande av *heta arbeten* skall särskild försiktighet iakttagas. I tillämpliga delar skall följande anvisningar följas:

- röj upp och skydda arbetsplatsen med omgivning och avlägsna allt brännbart material,
- skydda eventuella brännbara konstruktioner i närheten,
- se till att en brandfilt, tillräcklig släckningsutrustning och en vattenslang med tryck är tillgängliga,
- vät omgivningarna i den mån det behövs,
- sörj för brandbevakning under arbetet och minst en timme därefter.

Tillräcklig släckutrustning får anses vara åtminstone två handbrandsläckare av effektklass 43A

183BC. En av dem kan ersättas med två handbrandsläckare av effektklass 27A 144BC eller med en snabbbrandpost.

Vid anlitande av yrkesman skall han ha genomgått kurs i *heta arbeten* samt inneha ett giltigt certifikat att utföra *heta arbeten* utfärdat av Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland (SPEK). Detsamma gäller för lantbrukare som utför arbete på någon annans gård eller fastighet.

På den egna gården får lantbrukaren vara tillståndsansvarig för *heta arbeten*, utan att ha certifikat för heta arbeten.

9.3.5 Batteriladdning

Batteri får laddas av och underhållas av person som har kunskap om riskerna. Laddning får dock utföras även av annan person om:

- fordonet eller maskinen har inbyggd laddare eller särskilt anslutningsfordon använts för att ansluta batteriet till laddaren samt
- laddaren är utförd så att skadlig överladdning hindras.

Laddare ska vara strömlös när den kopplas till eller från batteriet.

Vid laddning och underhåll av batteri skall åtgärder vidtas för att hindra att statisk elektricitet uppkommer.

Vid underhåll av batteri, som medför risk för elektrolytstänk, skall skyddsglasögon eller ansiktsvisir användas.

Lyftredskap skall vid behov användas för lyft av batteri. Lyftredskap får inte kunna orsaka kortslutning.

Laddningsplats

Laddning och underhåll av batteri skall utföras på laddningsplats. Denna skall utgöras av särskilt rum eller särskild för verksamheten avsedd plats.

Laddningsplats skall vara väl ventilerad. Luftväxlingen skall vara så stor att det så långt som möjligt hindras att explosiv blandning av vätgas och luft uppkommer.

På laddningsplats får öppen eld eller andra tändkällor inte förekomma. Förbudsskylt skall finnas uppsatt på väl synlig plats.

På laddningsplats skall anordning som möjliggör ögonspolning finnas lätt tillgänglig. I anslutning till laddningsplats skall finnas tvättmöjlighet.

Utrustning för brandsläckning skall finnas lätt tillgänglig vid laddningsplats. Uppställningsplats för utrustningen skall vara markerad.

Skötselinstruktion för batteri skall finnas på laddningsplatsen eller beständigt anbringad på fordonet eller maskinen.

9.4 Värmeanordningar

9.4.1 Fastbränsleanläggningar

Med fastbränsleanläggning avses en uppvärmningsanordning där bränslet utgörs av pellets, flis eller andra fasta jord- eller skogsbruksprodukter.

9.4.1.1 Brandsäkerhet

Skydd mot tillbakabrand genom vattensprinkler

Mellan bränslebehållaren och värmepannan skall ett sprinklersystem med temperaturutlösning inrättas så att uppkomsten av tillbakabrand förhindras oberoende av eventuella strömvabrott. Vattenbehållaren till sprinklern skall rymma minst 10 liter vatten och vara försedd med nivåvakt som via styrenheten stoppar driften vid för låg vattennivå i behållaren.

Anläggningen bör utformas så, att vatten från en utlöst sprinkler inte orsakar någon vattenskada.

Larm

Till anläggningen skall vara kopplat ett akustiskt larm som ges vid tillbakabrand, och som kan uppfattas av någon som befinner sig i eller intill byggnaden.

Förbränningsfläkt

Eventuell förbränningsfläkt för förbränningsluft till panna skall stoppa vid tillbakabrand.

Stopp av bränslematning

Om vattensprinkler eller larm utlöses, skall matningen från bränslebehållaren stoppas.

Bränslebehållare

Bränslebehållare med lock och matningsanordning mellan bränslebehållare och panna ska utföras i stål, vara tätslutande och försedd med en givare vilken stoppar driften om locket skulle lämnas öppet mer än 10 minuter. Bränslebehållarens volym får inte överstiga 10 m³.

Styrenhet

Styrenheten skall alltid ha tillräcklig batterikapacitet för att utlösa sprinkler och ge larmsignal. När batterikapaciteten sjunker skall felsignal ges, och då batterikapaciteten är för låg skall driften automatiskt stoppas.

Brandsläckningsutrustning

Vid varje pannanläggning skall det finnas minst en av brandmyndigheten godkänd primär släckningsutrustning.

9.4.1.2 Uppvärmning och torkning

Lantbruk med torkningsanläggningar ska ha en dokumentation som åtminstone innehåller beskrivning av och ett kopplingsschema för torkningsanläggningen.

Uppvärmningsenheterna ska tillföras ren luft (fri från damm, agnar, boss och annat material som medför brandrisk). Uppvärmningsenheten ska vara konstruerad så den ger jämn temperatur, det ska gå att begränsa torkluftens temperatur.

Uppvärmningsanordningar med tillhörande luftkanaler ska rensas och besiktigas innan pannan tas i bruk för säsongen.

Värmeapparat ska vara godkänd för den byggnad eller lokal den används i samt vara typgodkänd av behörig myndighet.

Mindre värmefläktar ska placeras på ett plant och stabilt underlag. De får inte lutas eller vändas upp och ned eller placeras i direkt anslutning till lättantändliga ämnen. I övrigt ska de säkerhetsföreskrifter som anges i bruksanvisningen följas.

9.4.2 Installation och funktionssyn

Ovanstående säkerhetsanordningar skall installeras i enlighet med brandmyndigheternas föreskrifter.

Försäkringstagaren skall kontrollera säkerhetsanordningarnas samtliga funktioner minst en gång varannan månad.

En funktionssyn, där anordningarnas samtliga funktioner kontrolleras och provas, skall därutöver utföras samt protokollföras minst en gång per år. Protokollet skall årligen inlämnas till försäkringsgivaren.

Försäkringstagaren skall även tillse att alla eldstäder och rökkanaler sotas minst en gång per år.

9.5 Motordrivna fordon

Motorfordon, motorredskap och stationär förbränningsmotor ska hållas i gott skick och motorn hållas ren och fri från lättantändliga ämnen. Elektriska system, bränslesystem och avgassystem ska tillägnas särskild uppmärksamhet.

Självgående maskiner och andra motordrivna fordon ska alltid vara försedda med huvudströmbrytare i enlighet med myndighetskrav.

Uppställning av motordrivet fordon och motordrivna redskap

Fordonet och/eller redskapet ska ställas upp på ändamålsenlig plats.

Hö, halm eller upplag av andra lättantändliga ämnen får inte finnas närmare än 6 meter från fordonet och/eller redskapet.

Om fordonet och/eller maskinen är försedd med huvudströmbrytare får den ställas upp på annan än ändamålsenlig plats. Detsamma gäller för uppställning närmare än 6 meter från lättantändliga ämnen och material.

9.6 Skydd för utströmning av vätska från ledningssystem

9.6.1 Försäkringstagaren bör omsorgsfullt sköta det försäkrade ledningsnätet och skydda det mot frysning. Under den kalla årstiden skall byggnaden vara under tillräcklig uppvärmning och tillsyn, annars skall ledningsnät och till dem anslutna anordningar tömmas på vatten.

9.6.2 Om byggnaden är obebodd i mer än en vecka skall tappvattnets huvudavstängningsventil och tappvattenpumpen stängas av, om inte en fungerande vattenfelsbrytare finns installerad.

9.6.3 Varmvattenberedare och expansionskärl skall placeras i ett utrymme med golvbrunn och golv med vattentätt skikt. Vattentätt skikt skall även finnas uppdraget på vägg på så sätt att skada förhindras. Spillvatten skall ledas ut i avloppsnätet.

9.6.4 Egendom som är känslig för fukt och väta skall placeras på minst 10 centimeters höjd från golvytan.

9.6.5 Ventiler och fogar på flytgasapparater skall granskas för läckage regelbundet, minst en gång om året.

9.7 Inbrotts- och stöldskydd

9.7.1 Fönster till förvaringsplatser skall med tanke på inbrottsrisken vara stängda på tillförlitligt sätt. Dörrar och övriga öppningar skall vara låsta.

9.7.2 För undvikande av stöldskada bör medhavd löseegendom övervakas.

9.7.3 Lås och reglingsanordningar ska ge ett efter förhållandena godtagbart skydd mot inbrott och försvåra bortförande av stöldgoods.

9.7.4 Utrymmen så som sadelkammare, verkstad eller annat liknande utrymme där stöldbegärlig egendom förvaras ska förses med ett godkänt lås av typ regellås, fallregellås, svängregellås eller låsbom med hänglås minst klass 3.

9.7.5 Den försäkrade bör även i övrigt vidta skäliga skyddsåtgärder med beaktande av egendomens värde och förvaringsförhållandena.

9.7.6 Nycklar, kod till nyckel och lås ska förvaras på betryggande sätt så den inte kan bli tillgänglig för obehöriga.

9.8 Skydd av produktionstillgångar

9.8.1 Utrustningen för produktionsstyrning i produktionsbyggnad skall skyddas mot skador till följd av överspänning eller spänningsvariationer.

9.8.2 Sedvanlig reservutrustning, reservdelar och en skälig mängd reparations- och skyddsmaterial skall finnas till hands i omedelbar närhet av produktionsbyggnaderna och produktionslagret.

- 9.8.3** Fläktventilationens och kylaggregatens funktion skall övervakas. Om utrustningen upphör att fungera, skall åtgärder omedelbart vidtas för att skydda egendomen.
- 9.8.4** Ventilationsfläktarna skall anslutas till varsin säkringsgrupp. Minimiventilationen skall tillgodoses av en fläkt i en säkringsgrupp.
- 9.8.5** Skäligen larmanordningar ska finnas i lokaler med klimatkontroll eller reglerad syrehalt, i vilka lantbruksprodukter förvaras eller lagras. Larmsignal ska signaleras med ljus eller akustisk signal som kan uppfattas av någon som befinner sig i eller utanför byggnaden. Larmanordningen ska även larma jourhavande för lantbruket.
- 9.8.6** Det underhåll som är nödvändigt för maskinernas och utrustningens funktion skall utföras regelbundet enligt tillverkarens, importörens eller säljarens anvisningar.
- 9.8.7** Spannmålstorkar skall byggas enligt myndigheternas föreskrifter. Vid installationen och användningen av maskinerna i spannmålstorkar skall maskintillverkarens anvisningar och myndigheternas bestämmelser iakttagas.
- 9.8.8** Ett reservverk ska finnas på de lantbruk som kräver ström för sin kontinuerliga drift och där ett strömavbrott skulle innebära mer än obetydlig förlust. Lantbruk med mekanisk ventilation i djurstall eller kyl- och värmekänsliga lager bör innehålla ett reservverk anpassat för lantbrukets drifttider. Reservverket funktionsduglighet ska kontrolleras minst en gång i året.
- 9.9 Särsilda säkerhetsföreskrifter**
- 9.9.1 Snötryck och snöras**
För att förhindra skada genom snötryck och snöras ska den försäkrade undanröja snö på tak. Vid extrem nederbörds mängd, plötsliga väderomslag eller andra extrema väderförhållanden ska röjning ske vid första möjliga tillfälle.
- 9.9.2 Gräv- och rivningsarbete**
Vid jordgrävnings- och rivningsarbete, skall man för undvikande av skada i förekommande fall begära kabelanvisningar för att försäkra sig om var ledningar och rör är placerade på fastigheten.
- 9.9.3 Produktionsdjur**
Produktionsdjur ska behandlas och inkvarteras i enlighet med rådande djurskydds krav.
- 9.9.4 Kyl- och frysenhet samt lager med reglerad syrehalt**
För *kyl- och frysenhet* samt lager med reglerad syrehalt för förvaring av varor med försäkringsbelopp om 5 000 euro eller mer ska finnas fungerande larm.

För *kyl- och frysenhet* samt lager med reglerad syrehalt krävs larmordning i enlighet med vad som framgår av punkt 9.8.5.

9.10

Påföljd när säkerhetsföreskrift inte följts

Om säkerhetsföreskrift inte följts görs ett avdrag från den sammanlagda ersättning som annars hade betalats. Vid allvarlig försummelse kan ersättningen helt utebli.

Avdraget kan minskas eller helt tas bort om det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts, om den som har tillsyn över att föreskriften följts inte kan lastas för att den åsidosatts eller om särskilda skäl finns med hänsyn till försummelsens art eller omständigheterna i övrigt.

10

Åtgärder vid skada

10.1

Räddningsplikt

Den försäkrade ska efter förmåga

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående
- begränsa skada som redan inträffat
- snarast möjligt omhänderta och skydda skadad och oskadad egendom
- bevara den rätt försäkringsgivaren kan ha mot den som är ersättningsskyldig med anledning av skadan.

10.2

Påföljd när räddningsplikt inte fullgörs

Om den försäkrade uppsåtligt eller genom grov vårdslöshet inte fullgör sin räddningsplikt enligt ovan och detta medför skada för försäkringsgivaren, kan ersättningen minskas eller helt utebli. Detsamma gäller om den försäkrade åsidosatt sina skyldigheter med vetskap om att det innebar en betydande risk för att skada skulle inträffa.

Om den försäkrade efter det att skada inträffat avstått från sin rätt till ersättning från den som är ersättningsskyldig med anledning av skadan, begränsas försäkringsgivarens ersättningsskyldighet i motsvarande mån och redan utgiven ersättning ska återbetalas till försäkringsgivaren.

10.3

Anmälan om skada och preskription

Den försäkrade ska så snart som möjligt efter inträffad skada anmäla skadan. Vid dröjsmål som medför skada för försäkringsgivaren har denne rätt att göra ett skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats. Se även försäkringsvillkoret Allmänna avtalsbestämmelser, AXAA.

Ersättningsanspråk ska framställas till försäkringsgivaren snarast efter det att skadan inträffar och senast 12 månader från det att den försäkrade fått kännedom om sin möjlighet att få ersättning. Framställs kravet senare är försäkringsgivaren fri från ansvar.

10.4 Skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning

Den försäkrade är skyldig att

- bistå försäkringsgivaren vid skadeutredningen och på anmodan styrka och specificera ersättningskravet, tillhandahålla verificationer, bevis och andra handlingar som behövs för att bedöma försäkringsgivarens ansvar, egendomens värde och ersättningsstorlek
- vid skadegörelse, stöld, inbrott, rån eller överfall snarast polisanmäla händelsen och skicka anmälan till försäkringsgivaren
- låta försäkringsgivaren besikta skadad egendom
- följa anvisningar från försäkringsgivaren om metod för återställande eller sanering, val av inköpsställe, leverantör eller reparatör
- specificera sitt ersättningskrav och på begäran lämna förteckning över försäkrad egendom – skadad och oskadad – med uppgift om varje föremåls värde före och efter skadan
- spara skadad egendom och på begäran överlämna denna till försäkringsgivaren.

Underlåter den försäkrade sina skyldigheter enligt ovan är försäkringsgivarens ansvarighet begränsad till den kostnad som skulle ha uppkommit om anvisningarna följts.

10.5 Ersättning av kostnader för begränsning och avvärjning

Försäkringen ersätter skäligen kostnader som orsakats försäkringstagaren vid begränsning eller avvärjning av omedelbart hotande skada.

11 Skadevärderingsregler

Vid skada på egendom beräknas skadebeloppet enligt nedan angivna regler. Skadad och oskadad egendom värderas efter samma grunder.

11.1 Försäkringsvärde

Grund för värdering av egendom, skada och ersättningsbelopp är egendomens försäkringsvärde. Egendomens försäkringsvärde kan vara *återanskaffningsvärde*, *dagsvärde* eller *gångse värde*. Högsta gräns för egendomens försäkringsvärde är dess *återanskaffningsvärde*. Om egendomens *dagsvärde* understiger 50 % av *återanskaffningsvärdet* är egendomens försäkringsvärde dock *dagsvärdet*.

11.2 Återställande

11.2.1 Återställande av byggnad

Med återställande avses reparation, återuppförande eller anskaffande av lika ändamålsenlig byggnad för samma ändamål. Vid skada på byggnad som återställs värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa byggnad

med samma utförande, men med användande av rationella metoder och material.

Återställandet måste vara slutfört senast inom två år från skadedagen. Om bygget försenas till följd av åtgärder av myndigheter, utan hinder som beror på den försäkrade, förlängs förutnämnda tid med dröjsmålstiden.

Om byggnad eller byggnadsdel vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage och omodernitet med mer än halva *återanskaffningsvärdet*, värderas skadan till kostnaden för återställande, dock högst till det p.g.a. ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

Om återställande sker på annan plats, värderas skadan högst till vad det skulle ha kostat att reparera eller återuppföra den skadade byggnaden på ursprunglig grund.

Återställandekostnaden minskas med värdeökning till följd av förhöjd ändamålsenlighet av annan orsak än ändrad belägenhet.

Kan utan väsentlig olägenhet återställande ske i samband med normalt underhåll värderas skadan till uppskattad andel av underhållskostnaden.

I skadekostnaden inräknas inte

- merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel övertidsarbete, inköp till överpris eller transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel
- värdeminskning som egendomen efter reparation möjligen kan anses ha genomgått till följd av skadan.

Byggnad med kulturell särart

Försäkringen omfattar inte den merkostnad som föranleds av att skadad byggnad/byggnadsdel på grund av sin *kulturella särart* inte kan återställas på ett rationellt sätt beträffande dagens metoder och material.

Hinder på grund av lag eller myndighets föreskrift

Om återställande av byggnad hindras på grund av lag eller myndighets föreskrift är den försäkrade berättigad till ersättning för restvärdet av kvarvarande delar.

Den försäkrade är skyldig att följa försäkringsgivarens anvisningar och på försäkringsgivarens bekostnad vidta erforderliga åtgärder, såsom att söka dispens eller överklaga beslut. Följs inte anvisningarna är den försäkrade inte berättigad till ersättning för den förlust som uppstår genom att kvarvarande delar av byggnaden inte kan användas.

11.2.2 Byggnad som inte återställs

Repareras eller återuppförs inte den skadade byggnaden eller anskaffas inte annan *byggnad* för samma ändamål inom två år från skadedagen, värderas skadan till skillnaden mellan *byggnadens dagsvärde* omedelbart före och omedelbart efter skadan.

11.2.3 Återställande av maskiner och lantbruksinventarier

Med återställande avses reparation eller anskaffande av föremål av samma eller lika ändamålsenligt slag för samma ändamål. Om återställande sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa föremålet på ett rationellt sätt vad beträffar metoder och material.

Återställande ska ske senast inom två år från skadedagen.

Om föremålet vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage, omodernitet eller minskad användbarhet på grund av nya produkter eller ny teknik med mer än halva återanskaffningsvärdet värderas skadan till kostnaden för återställandet, dock högst till det på grund av ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

I skadekostnaden inräknas inte

- merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel overtidsarbete, inköp till överpris eller transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel
- värdeminskning som egendomen efter reparation möjligen kan anses ha genomgått till följd av skadan.

11.3 Produktionsdjur

För produktionsdjur är det maximala ersättningsbeloppet det i försäkringsbrevet antecknade försäkringsbeloppet för djuret eller dess andel av försäkringsbeloppet räknat enligt stycketal. För produktionsdjur som är försäkrat utan försäkringsbelopp är högsta ersättningen djurets *dagsvärde*.

11.4 Värdeminskningsavdrag

Vid skada på *byggnad* och konstruktioner samt på maskiner och inventarier görs värdeminskningsavdrag enligt tabellen i punkt 13.

Vid skada på målning, tapetsering samt annan väggbeklädnad eller golvbeläggning räknas målningen etc. i varje rum som en byggnadsdel.

För byggnadsdel vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage görs särskilt avdrag på återställande- och reparationskostnaden. Detta gäller även för byggnadsdel som inte anges i tabellen för åldersavdrag.

Avdraget är högst 80 % av kostnaderna. Utöver värdeminskningsavdraget avdras den självrisk som anges i försäkringsbrevet.

Räkneregler

Värdeminskningsavdragen ovan uträknas genom att multiplicera avdragsprocenten med antal påbörjade år.

12 Skadeersättningsregler

Försäkringen är inte avsedd att bereda den försäkrade någon vinst utan endast ersätta liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

12.1 Ersättningsposter och avdrag

Försäkringsgivaren betalar

- skada värderad enligt värderingsreglerna i punkterna 11 och 13
- röjnings- och räddningskostnader enligt punkt 12.2
- med avdrag för försummelse att följa
- säkerhetsföreskrifter
- föreskrifter om medverkan
- andra skyldigheter enligt lag eller detta avtal.

Till sist avdras självrisk enligt punkt 12.3.

Alla avdrag görs från skadebeloppet, men ifall ett lägre belopp gäller i form av försäkringsbelopp, fribelopp eller enligt regler om högsta ersättning, görs avdragen istället från detta lägre belopp.

12.2 Röjnings- och räddningskostnader

12.2.1 Röjningskostnader

Ersättning betalas för kostnad för nödvändig rivning, röjning, borttransport, destruktion och deponering av försäkrad egendom efter sådan skada som omfattas av försäkringen under förutsättning att kostnaden uppkommer inom ett år från skadetillfället.

För *byggnad* betalas ersättning upp till 20 % av skadebeloppet.

För maskinerier och inventarier betalas ersättning upp till 20 % av skadebeloppet, dock sammanlagt högst 120 000 €.

Vid förstärksförsäkring begränsas den sammanlagda ersättningen för röjningskostnad och egendomsskada till försäkringsbeloppet.

12.2.2 Räddningskostnader

Ersättning betalas för den försäkrades kostnader för räddningsåtgärder enligt 10.1 (Räddningsplikt) om skadan omfattas eller skulle kunna ha omfattats av försäkringen och kostnaderna med hänsyn till omständigheterna är skäligen.

I samband med sådan skada som omfattas av försäkringen betalas även ersättning för egendomsskada som uppkommer genom att försäkrad egendom vid skäligen räddningsåtgärd skadas, förkommer eller stjäls. Ersättning betalas dock inte om kompensation kan erhållas från annat håll.

12.3

Självrisk

Vid varje skada avgår från de sammanlagda kostnaderna för skada, röjning och räddning den grundsjälvrisk som anges i försäkringsbrevet. Utöver självriskens görs värdeminskningssavdrag enligt punkt 11.4 och 13.

Vid flera skador som inträffar samtidigt tillämpas en självrisk för varje försäkringsställe. Om flera försäkringsobjekt med olika självrisker avdras endast den högsta självrisk.

Gällande produktionsdjur avdras en självrisk per skadetillfälle.

Särskilda självrisker

Fyra gånger den självrisk som anges i försäkringsbrevet avdras vid varje skada

- som orsakas av översvämning
- som orsakas av genombrott av dammbyggnad, markrörelser och lavin
- på *byggnad* som orsakas av läckage från ledningssystem eller anslutna anordningar i *byggnad* som står oanvänd.

Tre gånger den självrisk som anges i försäkringsbrevet avdras vid skada då *byggnad* är under uppförande, ombyggnad eller renovering, om skadan har samband med byggnadsverksamheten.

Vid bräckageskada på lantbruksmaskiner och -redskap är självriskens 25 % av skadebeloppet, dock minst i försäkringsbrevet angiven självrisk.

12.4

Maximalt avdrag för självrisk och värdeminskning

Oavsett vad som stadgas i punkt 11.4 och 12.3 samt i tabell 13 gäller alltid att det sammanlagda avdraget för självrisk och värdeminskning utgör maximalt 15000 euro för en skadehändelse.

Vid bräckageskada på lantbruksmaskiner och -redskap är den maximala självriskens 5 000 euro.

12.5

Kostnader som inte ersätts

12.5.1

Kostnader för forceringsåtgärder

Ersättning betalas inte för merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel overtidsarbete, inköp till överpris eller transport på annat sätt än med sedvanliga transportmedel.

12.5.2

Kostnader för medverkan i skaderegleringen

Försäkringen ersätter inte kostnader för den försäkrades medverkan i skaderegleringen enligt punkt 10.4, och inte heller kostnader för anlitande av utomstående experter så som ekonomer, jurister eller tekniker, om inte annat avtalats.

12.6

Underförsäkring

Ersättning betalas enligt gällande skadeersättningsregler upp till försäkringsbeloppet utan att *underförsäkring* åberopas vid första risk försäkring.

12.7

Inteckningsbar egendom

Om ersättning utbetalas för egendom, i vilken inteckning kan fastställas, eller uppgår ersättning till mer än en tiondel av hela försäkringsvärdet, utbetalas ersättning till försäkringstagaren då han utrett att egendomen är fri från inteckning för gäld eller att inteckningshavaren givit sitt samtycke till att ersättning utbetalas.

12.8

Mervärdesskatt

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatt för den som är redovisningsskyldig för mervärdesskatt.

12.9

Övriga ersättningsbestämmelser

Försäkringsgivaren har rätt att avgöra om skadan ska ersättas kontant, återuppbyggas, återanskaffas eller repareras. Försäkringsgivaren har rätt att ange anvisningar om val av reparatör eller metod för reparation eller sanering.

Försäkringsgivaren är inte skyldig att ta hand om skadad egendom men har rätt att efter att ha lämnat ersättning för den skadade egendomen helt eller delvis överta äganderätten till denna.

Kommer egendom för vilken ersättning betalats till rätta ska egendomen snarast ställas till försäkringsgivarens förfogande. Den försäkrade får dock behålla egendomen om han utan dröjsmål återbetalar erhållen ersättning.

13 Tabell över värdeminskningssavdrag

	Antal år utan avdrag därefter	Avdrag per påbörjat år
Byggnadsdelar och konstruktioner		
Installation och maskinell utrustning		
A. Centralvärmeanläggningar, luftvärmeanläggningar, värmeväxlare, värme- och vattenpumpar, varm vattenberedare, kompressorer, fasta värmeanläggningar, värme- och vattenväxlare, övriga VVS-anordningar, oljecisterner	3 år	6 %
B. Värmepanna	3 år	8 %
C. Rörledningar och golvvärmeslingor	20 år	6 %
D. Takbeläggning		
- filt, papp, duk, plast och gummi	10 år	5 %
- plåt och tegel	20 år	5 %
E. Skorsten		
- stål och plåt	5 år	6 %
- annat material	25 år	2 %
F. Ytmaterial		
- betong, stål och plåt	20 år	2 %
- annat material	10 år	3 %
G. Bod och containrar	5 år	10 %
H. Maskiner och inventarier	3 år	5 %
I. Elektronik		
- kretskort och elektroniska styrsystem	2 år	10 %
- solpaneler och vindkraftverk	5 år	8 %
- datorer, mobiltelefoner, läs- och surfplattor och liknande elektronik	1 år	20 %
J. Elinstallationer	25 år	5 %

Avdrag på arbetskostnad m.m.

Vid följdskada förorsakad av ovannämnd egendom (A-J) görs följande åldersavdrag på arbetskostnader, torkning, ökad energiförbrukning, renhållningsavgifter och transporter på basen av egendomens ålder enligt följande:

Egendomens ålder	Avdrag per år
< 10 år	-
> 10 år	2 %

ANSVARSFÖRSÄKRING

Försäkringen ingår om det anges i försäkringsbrevet.

1 Försäkringens ändamål

Ändamålet med ansvarsförsäkringen är att enligt dessa villkor och i försäkringsbrevet antecknade särskilda villkor, med den omfattning som angetts, ersätta i punkt 5 nämnda person- och sakskador samt i dessa villkor särskilt nämnda övriga kostnader.

2 Vem försäkringen gäller för och vad som är försäkrat

Försäkringen gäller för skadeståndsanspråk till följd av sak- och personskada som framställs mot den försäkrade

- och som har uppkommit i den verksamhet som anges i försäkringsbrevet
- såsom ägare, brukare eller tomträttsinnehavare av fastighet, där lantbruket huvudsakligen bedrivs.

Försäkringen gäller även för skadeståndsanspråk som framställs mot den försäkrade för skada som har uppkommit genom idkande av med lantbruket förknippad binäring, till begränsat försäkringsbelopp (se punkt 9.1) och med förhöjd självrisk (se punkt 9.10).

3 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under försäkringstiden.

Vid miljöskada gäller försäkringen enbart för skada som upptäcks och orsakas under försäkringstiden.

4 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller i hela världen, utom i USA och Kanada.

5 Vad försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för ansvar inom lantbruksverksamhet.

5.1 Person- och sakskada

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person- och sakskada enligt

- allmänna skadeståndsrättsliga regler
- försäkrade avtal

samt för sådan förmögenhetsskada som är en direkt följd av en enligt detta villkor ersättningsgill person- eller sakskada.

5.2 Produktansvarsskada

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för ingrediens- och komponentsskada, dvs sådan

direkt kostnad eller förlust som uppkommer genom att egendom som – efter bearbetning eller förädling eller annan användning av levererad produkt – helt eller till en del består av den felaktiga produkten skadas eller försämras och därigenom måste repareras eller kasseras, blir dyrare att bearbeta eller framställa, minskar i värde eller – helt eller delvis – inte kan användas för sitt avsedda ändamål.

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för ingrediens- och komponentsskada, d.v.s. sådan direkt kostnad eller förlust som uppkommer genom att egendom som är djur eller växter, efter förbrukning av levererad felaktig produkt skadas eller försämras och därigenom måste repareras eller kasseras, blir dyrare att bearbeta eller framställa, minskar i värde eller – helt eller delvis – inte kan användas för sitt avsedda ändamål.

Försäkringen omfattar även personskada som orsakats av den felaktiga produkten.

5.3 Miljöskada på grund av tillfälligt fel

Försäkringen omfattar person- och sakskada samt ren förmögenhetsskada enligt gällande miljölagstiftning på Åland.

Försäkringen gäller för den försäkrades skadeståndsskyldighet för miljöskada under förutsättning att fel tillfälligt begås eller plötsligt och oförutsett uppkommer på byggnad, anläggning eller anordning.

5.4 Åtagande

Vid skadeståndskrav, som omfattas av försäkringen och som överstiger självrisk, åtar sig försäkringsgivaren för den försäkrades räkning att

- utreda om skadeståndsskyldighet föreligger
- förhandla med den som kräver skadestånd
- föra den försäkrades talan vid rättegång eller skiljemannaförfarande och därvid betala rättegångskostnader eller skiljemannakostnader som den försäkrade åsamkas eller åläggs att betala och som denne inte kan få av motpart eller av annan
- ersätta det skadestånd som överstiger gällande självrisk och som den försäkrade är skyldig att utge.

6 Vad försäkringen inte gäller för

Observera även de generella undantagen i försäkringsvillkoret Allmänna avtalsbestämmelser, AXAA.

6.1 Försäkringen gäller inte för skada som drabbar

- den försäkrade
- den försäkrades arbetstagare eller med honom jämförbar person till den del denne är berättigad att erhålla ersättning enligt lagstadgad olycksfalls- eller trafikförsäkring.

6.2	Försäkringen gäller inte för skada på egendom som den försäkrade eller någon annan för hans räkning • hyr, leasar, lånar eller nyttjar • åtar sig att tillverka, montera, reparera • åtar sig att transportera, lyfta eller förvara eller på annat sätt åtar sig behandla eller omhänderta.	6.11	Försäkringen gäller inte för ren förmögenhets-skada, förutom skada enligt punkterna 5.2 och 5.3.
6.3	Försäkringen gäller inte för • skada på produkt eller egendom som den försäkrade levererat • felaktigt utfört arbete • skada eller kostnader som uppkommer i samband med undersökning, reklamation, återtagande, indragning, utbyte, reparation, prisavdrag, täckningsköp eller information med anledning av fel eller säkerhetsbrist • skada som kan avhjälpas genom åtgärdande av fel eller säkerhetsbrist hos levererad produkt eller egendom. Försäkringen gäller dock om skadan inträffar till följd av att den försäkrade fullgör annat avtal än det tidigare leveransavtalet eller utför underhålls eller servicearbete efter garantitidens utgång.	6.12	Försäkringen gäller inte för skada till den del den ersätts ur någon annan gällande ansvarsförsäkring för den försäkrade.
6.4	Försäkringen gäller inte för skada där ersättningsansvaret grundar sig enbart på avtal, förbindelse, löfte, utfästelse eller garanti.	6.13	Försäkringen gäller inte för skada som orsakats genom åsidosättande av lag, myndighets föreskrift, domstols dom eller beslut, såvida inte den försäkrade kan visa att driftsledningen varken haft eller borde ha haft kännedom om åsidosättande.
6.5	Försäkringen gäller inte för skada som • omfattas av trafikförsäkringslagen eller motsvarande utländsk lagstiftning • beror på att luftfarkost används för lufttrafik när försäkringstagaren är ersättnings-skyldig på grund av att han äger, innehar eller använder luftfarkost eller utför uppdrag i luftfarkost eller är arbetsgivare för sådana personer.	7	Säkerhetskrav
6.6	Försäkringen gäller inte för skada som förorsakats av med främmande arbetskraft eller åt annan utfört schaktnings- eller sprängningsarbete eller därav förorsakad jordsänkning eller jordras.	7.1	Snö och is Försäkringstagaren skall se till att trappor och promenadvägar som är på fastighetsägarens ansvar vid behov är sandade eller saltade.
6.7	Försäkringen gäller inte för skada som den försäkrade förorsakar vid utövande av annat yrke, närings- eller förvärvsverksamhet än lantbruk eller idkande av binäring till lantbruket.	7.2	Byggnads- och reparationsarbete Vid byggnads- och reparationsarbete skall man, för undvikande av skada på rörnät eller kablar, som arbetsinstruktion använda kabel- och rörnätsskator över arbetsplatsen.
6.8	Försäkringen gäller inte för miljöskada som uppkommer gradvis eller till följd av långtids-påverkan, utan endast då skadan är en följd av tillfälligt fel enligt punkt 5.3.	7.3	Jordgrävnings- och rivningsarbete Vid jordgrävnings- och rivningsarbete, skall man för undvikande av skada försäkra sig om var ledningar och rör är placerade på fastigheten.
6.9	Försäkringen gäller inte för skada som förorsakats genom brottslig handling, uppsåtlig handling eller genom grov oaktsamhet.	7.4	Påföljd om säkerhetskraven inte följs Om den försäkrade inte följt bestämmelserna i punkt 7.1-7.3 och det kan antas vara till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats. Om den försäkrade inte följt säkerhetskravet vid jordgrävnings- och rivningsarbete tillämpas en förhöjd självrisk, se punkt 9.10
6.10	Försäkringen gäller inte för böter, vite eller annan liknande påföljd.	8	Åtgärder vid skada
		8.1	Räddningsplikt När skada som kan förväntas föranleda skadeståndskrav inträffar eller befaras komma att inträffa, ska den försäkrade efter förmåga vidta åtgärder för att förhindra eller minska skadan. Den försäkrade ska vidare om någon annan är ersättningsskyldig, vidta nödvändiga åtgärder för att bevara försäkringsgivarens rätt mot denne. Om den försäkrade uppsåtligen eller av grov vårdslöshet inte fullgjort sin räddningsplikt enligt ovan och om det medfört skada för försäkringsgivaren, kan ersättning minskas eller helt utebli. Detsamma gäller om den försäkrade åsidosatt sina skyldigheter med vetskap om

att det innebar en betydande risk för att skada skulle inträffa.

8.2 Skadeanmälan

Skada som kan medföra skadeståndkrav ska anmälas så snart som möjligt, och skadeståndskrav som framförts mot den försäkrade ska anmälas omedelbart. Vid dröjsmål som medför skada för försäkringsgivaren har denne rätt att göra ett skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha utgått.

Skada som kan medföra skadeståndskrav måste dock alltid anmälas senast inom 12 månader från det att den försäkrade fått kännedom om sin möjlighet att få ersättning. Anmäls skada senare är försäkringsgivaren fri från ansvar.

Om preskription av rätten till ersättning samt föreläggande om att väcka talan, se Allmänna avtalsbestämmelser, AXAA.

8.3 Utredning

Den försäkrade är skyldig att utan ersättning utföra de utredningar, analyser och undersökningar som är av betydelse för att bedöma skadefallet och den försäkrades ansvarighet och som kan genomföras inom den försäkrades verksamhet.

I händelse av rättegång ska den försäkrade tillse att i erforderlig utsträckning vittnes- och sakkunnigbevisning kan föras med hjälp av hos oss anställd personal.

8.4 Dokumentation

Dokumentation i form av konstruktionsritningar, tillverkningsplaner, recept, instruktioner, bruksanvisningar, avtal, garantier och liknande handlingar ska förvaras på sådant sätt att de på försäkringsgivarens begäran kan uppvisas vid inträffad skada.

8.5 Förlikning

Har försäkringsgivaren meddelat den försäkrade att den är beredd att inom ramen för försäkringsbeloppet komma överens om skadan med den skadelidande och den försäkrade inte godkänner detta, är Ålands Ömsesidiga inte skyldigt att ersätta kostnaderna som uppkommit efter detta eller att utföra ytterligare utredningar i ärendet.

Om den försäkrade ersätter skadan, överenskommer om ersättning eller godkänner krav, binder detta inte försäkringsgivaren, såvida inte ersättningsbeloppet och -grunderna uppenbart är riktiga.

8.6 Polisutredning och rättegång

Har den försäkrade i sak som rör försäkringen kallats till förhör inför polismyndighet eller annan myndighet eller har denne i sådan sak

instämts till domstol, ska denne omedelbart underrätta försäkringsgivaren om detta.

Försäkringsgivaren äger rätt att efter samråd med den försäkrade utse rättegångsombud samt lämna denne för rättegången nödvändiga anvisningar och instruktioner.

Om den försäkrade inte iakttar ovan angivna skyldigheter, och detta kan anses ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren fri från sina åtaganden enligt punkt 5.4.

9 Ersättningsbestämmelser

Försäkringen är inte avsedd att bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

9.1 Försäkringsbelopp

Försäkringsbeloppet anges i försäkringsbrevet och är den högsta sammanlagda ersättning som försäkringsgivaren betalar för skadestånd, inklusive ränta, utrednings-, förhandlings-, rättegångs- och skiljemannakostnader.

Med utrednings- och förhandlingskostnader avses kostnad för arbete som utförs av annan än försäkringsgivarens personal.

Ansvar för miljökada begränsas till ett ersättningsbelopp på högst 100 000 euro per skada och försäkringsår.

Ansvar för skada, som har uppkommit genom idkande av med lantbruket förknippad binäring, begränsas till ett ersättningsbelopp på högst 50 000 euro per skada och försäkringsår.

9.2 Ersättningsposter och avdrag

Försäkringsgivaren betalar

- kostnader och skadestånd enligt åtagande i punkt 5.4
- räddningskostnader enligt punkt 9.6
- med avdrag för försummelse att följa
- föreskrifter om medverkan vid skadereglering, rättegång, förlikning, uppvisande av dokumentation etc.
- andra skyldigheter enligt lag eller detta avtal.

Till sist avdras självrisk enligt punkt 9.9 eller 9.10.

Alla avdrag görs från skadebeloppet, men ifall ett lägre belopp gäller i form av försäkringsbelopp, fribelopp eller enligt regler om högsta ersättning, görs avdragen istället från detta lägre belopp.

9.3 Serieskada

Skador föranledda av samma händelse eller omständighet betraktas som ett och samma

skadefall, oberoende av om skadorna konstaterats under en eller flera försäkringsperioder. Om sådana skador konstateras under olika försäkringsperioder anses de hänföra sig till den försäkringsperiod under vilken den första skadan konstaterats.

9.4 Solidariskt ansvar

Är flera personer skyldiga att solidariskt ersätta samma skada, ersätter försäkringen endast den del av skadan som svarar mot vad som kan läggas den försäkrades andel till last och den fördel han eventuellt haft av skadefallet. Framgår inte annat av tidigare nämnda orsaker ersätter försäkringen högst den försäkrades andel enligt huvudtal av hela skadan.

9.5 Rättegångskostnader

Kommer frågan om ersättning av ett skadefall som omfattas av försäkringen upp till behandling i rätten eller skiljemannaförfarande, för försäkringsgivaren den försäkrades talan och betalar de då uppkomna rättegångs- eller skiljemannakostnaderna som den försäkrade åläggs att betala och inte kan få av motpart eller annan, även om försäkringsbeloppet skulle överskridas.

9.6 Räddningskostnader

Om den försäkrade haft utgift för att begränsa omedelbart förestående eller inträffad skada som kan föranleda skadeståndsskyldighet som omfattas av försäkringen, betalas ersättning om åtgärderna med hänsyn till omständigheterna varit skäligen. Ersättning betalas dock inte för att avvärja befarad skada på grund av säkerhetsbrist.

Ersättning betalas inte heller för kostnad för sanering av egen egendom eller på fastighet som ägs, hyrs eller nyttjas av den försäkrade.

9.7 Räntekostnader

Ersättning betalas inte för räntekostnader som uppkommit på grund av den försäkrades dröjsmål att göra vad som enligt detta villkor krävs av denne.

9.8 Mervärdesskatt

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatt för den som är redovisningsskyldig för mervärdesskatt.

9.9 Självrisk

Vid varje skadetillfälle avdras från de sammanlagda ersättningsbara kostnaderna den grundsjälvrisk som anges i försäkringsbrevet.

9.10 Förhöjd självrisk

Vid varje skada som uppkommer genom idkande av med lantbruket förknippad binäring avgår från de sammanlagda kostnaderna för skadan två gånger den självrisk som anges i försäkringsbrevet.

Självrisken är 10 % av skadebeloppet, dock lägst 2 000 € och högst 20 000 €, vid sakskada genom sprutmålning, sprängningsarbete, takarbete och brand som uppkommit till följd av heta arbeten.

Vid skada på rörnät eller kablar till följd av byggnads- och reparationsarbete tillämpas förhöjd självrisk såvida försäkringstagaren inte följt säkerhetskraven i punkt 7.2.

Vid skada på ledningar och rör i marken genom markarbete tillämpas förhöjd självrisk såvida försäkringstagaren inte följt säkerhetskraven i punkt 7.3.

RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING

Försäkringen ingår om det anges i försäkringsbrevet.

1 Försäkringens ändamål

Ändamålet med rättsskyddsförsäkringen är att ersätta den försäkrades nödvändiga och skäliga advokat- och rättegångskostnader i tvistemål och brottmål där försäkringstagaren är målsägande i försäkringsfall som anges i punkt 5. Kostnaderna ska ha direkt samband med den försäkrade verksamheten.

2 Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för de försäkrade.

Försäkringen gäller för i försäkringsbrevet angiven lantbruksverksamhet och ärenden som gäller ägande, innehav eller bruk av fastighet som används i verksamheten.

3 När försäkringen gäller

Rättsskyddsskada anses inträffa vid tvist när ett till grunderna eller beloppet individualiserat rättsligt krav har gjorts stridigt till grunderna eller beloppet.

3.1 Huvudregel

Försäkringen gäller för tvist som uppkommer under den tid försäkringen är i kraft under förutsättning att försäkringstagaren har haft rättsskyddsförsäkring för angiven verksamhet under en sammanhängande tid av minst två år, hos försäkringsgivaren eller annat försäkringsbolag.

3.2 Om försäkringen varit i kraft kortare tid än två år

Försäkringen gäller även för tvist som uppkommer om försäkringen varit i kraft kortare tid än två år, om de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket har inträffat under den tid försäkringen varit i kraft hos försäkringsgivaren eller i något annat bolag.

3.3 Om försäkringen upphört

Om försäkringen upphört att gälla därför att den försäkrade verksamheten upphört, gäller försäkringen för tvist eller brottmål som uppkommer efter försäkringstiden, om de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffade när försäkringen var i kraft och det därefter inte har gått längre tid än tio år.

Den omfattning som försäkringen hade vid detta tillfälle tillämpas i sådant fall.

4 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller endast i tvist med motpart som har sitt säte eller hemvist inom EU- eller EFTA-land.

5 Vad försäkringen gäller för

Försäkringen gäller vid tvist som kan prövas vid tingsrätter, jorddomstolar, motsvarande domstolar i EU- eller EFTA-land, samt nämnda domstolars besvärinstanser.

Försäkringen gäller även om tvisten avgörs genom skiljeförfarande, om tvisten utan sådant förfarande kunde ha prövats i angivna domstolar. Försäkringen gäller inte för ersättningen till skiljemännen.

Om sökande av ändring vid Högsta domstolen förutsätter besvärstillstånd, ersätter försäkringen besvärskostnaderna endast i det fall att den försäkrade beviljats besvärstillstånd.

Kostnader på grund av användning av extraordinära rättsmedel ersätts endast om Högsta domstolen har godkänt klagan, återbrytande av dom eller återställt försutten fatalitetid.

5.2 Samma försäkringsfall

Det är fråga om ett och samma försäkringsfall, då

- flera av de som är försäkrade med samma försäkring står på samma sida vid en tvist, eller
- den försäkrade har flera mål vilka grundar sig på samma händelse, förhållande, rättshandling eller rättskränkning.

5.3 Undantag för förvaltningsrättsliga mål, specialdomstolar och EU-instanser

Försäkringen ersätter inte kostnader i ärenden som kan behandlas enbart av administrativa myndigheter eller specialdomstolar, t.ex. länsstyrelser, länsrätter, försäkringsdomstolen, eller Högsta förvaltningsdomstolen.

Försäkringen ersätter inte heller kostnader i ärenden som behandlas av Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, Europeiska gemenskapens domstol eller Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt.

6 Vad försäkringen inte gäller för

Observera de generella undantagen i försäkringsvillkoret Allmänna avtalsbestämmelser, AXAA.

Försäkringen gäller inte för mål, tvist eller ärende

- där bestridande av krav inte kan visas
- där värdet av vad som yrkas inte överstiger

2 000 €, dock exkluderas rättegångskostnader från summan

- om det är fråga om åtal som allmän åklagare driver mot den försäkrade
- som ansluter sig till annan än i försäkringsbrevet nämnd verksamhet
- mellan parter som omfattas av försäkringen
- som gäller hyres- eller arrendeförhållanden
- som avser borgensåtagande av försäkrad
- där det är fråga om en fordran eller ett anspråk som överförs på den försäkrade
- som har samband med ett anställningsförhållande. Vidare gäller inte heller försäkringen för tvist avseende om det föreligger ett anställningsförhållande eller inte, liksom tvist som uppkommer sedan anställningen upphört
- som gäller av den försäkrade framfört ersättningsanspråk, som grundar sig på sådan handling för vilken han dömts till straff
- där de kostnader som förorsakats av den försäkrade ersätts eller skulle kunnat ersättas från ansvars- eller trafikförsäkring
- som rör ansvar för nuvarande eller tidigare verkställande direktör eller styrelseledamot i försäkrat bolag eller dotterbolag
- som rör avgift, vite eller skadestånd enligt konsumentskyddslagen eller lagen om konkurrensbegränsning
- som gäller konkurs eller ackordfordran där den försäkrade är gäldenär
- som gäller utmätning
- som gäller patent eller annan immateriell rätt
- där det är fråga om förfarande enligt lagarna om företagssanering eller skuldsanering
- där det är fråga om tvist med försäkringsbolaget om rättsskydd skall beviljas eller inte
- som behandlas som grupptalan.

7 Försäkringsbelopp

Det i försäkringsbrevet antecknade försäkringsbeloppet utgör vid varje försäkringsfall högsta gräns för försäkringsgivarens ersättningsskyldighet med avdrag för självrisk.

8 Förutsättningar och ansökan om rättsskydd

För att försäkringsskydd ska träda i kraft måste den försäkrade anlita ombud. Ombud är advokat, jurist eller annan person som för den enskilda tvisten uppfyller kraven på lämplighet.

Den försäkrade skall vid rättegången och under förhandlingar om förlikning av motparten kräva ersättning för sina advokat- och rättegångskostnader.

Om den försäkrade önskar åberopa försäkringen bör detta på förhand skriftligt anmälas till försäkringsgivaren.

9 Skadeersättningsregler

Observera även skadeersättningsreglerna i försäkringsvillkoret Allmänna avtalsbestämmelser, AXAA.

9.1 Allmänt

För anlitan av ombud ersätts skäligt arvode för ombudets arbete och nödvändiga kostnader. Vid bestämmandet av arvodets och kostnadernas skälighet beaktas värdet av den förmån som gjorts stridig, ärendets svårighet och omfattning samt det utförda arbetets mängd och kvalitet.

Den försäkrade har inte rätt att med bindande verkan för försäkringsgivaren medge beloppet av sina kostnader för ärendets skötsel.

Ersättning som den försäkrade eventuellt betalat till sitt ombud som ersättning för ombudets arvoden och kostnader har inte bindande verkan för försäkringsgivaren vid bedömning huruvida rättegångskostnaderna är skäliga.

9.2 Liden skada

Försäkringen är inte avsedd att bereda den försäkrade någon vinst utan endast att ersätta liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

9.3 Kostnader som ersätts

I den mån kostnaderna är nödvändiga och skäliga och inte kan utfås av motpart, kan ersättning lämnas för:

- ombudets arvode och kostnader, under förutsättning att vidtagna åtgärder väl specificerats på så sätt att nödvändigheten och skäligheten kan bedömas. Av specificationen ska framgå
 - vilka åtgärder som vidtagits
 - datum och tidsåtgång för åtgärden
 - vem som utfört arbetet (advokat, bitr. jurist, etc.)
 - debiterad timkostnad för varje åtgärd
- kostnader för bevisning i rättegång och skiljeförfarande
- expeditionskostnader i domstol
- kostnader för medling.

Om ett av den försäkrade till motparten framfört yrkande på ersättning för rättegångskostnader genom beslut av domstol helt eller delvis förskastas, ska på yrkande av försäkringsbolaget besvär anföras över beslutet.

Om den försäkrade inte yrkar ersättning för sina kostnader av motparten eller avstår från sitt yrkande eller om den försäkrade inte går med på att anföras besvär över domstolens beslut, kan

den ersättning som ska betalas ur försäkringen nedsätts eller kravet på ersättning avslås.

9.4

Kostnader som inte ersätts

Ersättning lämnas inte för:

- den försäkrades eget arbete, förlorad inkomst, resor, uppehålle, tolkarvode eller andra motsvarande kostnader
- merkostnad som uppstår genom att försäkrad anlitar flera ombud eller byter ombud
- ersättning till skiljemän eller administrativa kostnader i skiljeförfarande
- verkställighet av dom, beslut eller avtal
- rättegångskostnader som den försäkrade ålagts att betala till motparten eller staten, eller som den försäkrade vid förlikning under rättegång åtagit sig att betala till motpart
- den försäkrades ombudskostnader till den del de ersätts av motpart vid förlikning
- räntekostnader som uppkommer på grund av försäkrads dröjsmål med rättskyddsanmälan
- kostnader som förorsakas av införskaffande av juridiskt sakkunnigutlåtande
- kostnader som förorsakas av brottsanmälan och förundersökning i brottmål
- kostnader för sådana omständigheter eller bevis som domstolen inte beaktar på grund av att de framförts för sent
- kostnader som den försäkrade eller hans ombud förorsakat genom att utebli från domstolen, genom att inte iaktta domstolens förordnanden eller genom att lägga fram ett påstående, som de har vetat eller borde ha vetat vara obefogat, eller kostnader som de i övrigt genom att förlänga rättegången uppsåtligt eller av oaktsamhet förorsakat
- kostnader för rättegång, som den försäkrade eller hans ombud inlett utan att motparten givit anledning därtill, eller i övrigt uppsåtligt eller av oaktsamhet föranlett en onödigt rättegång.

9.5

Återkrav

Om försäkringsgivaren har betalat ersättning övertar försäkringsgivaren den försäkrades rätt att kräva ersättning av motpart eller annan.

9.6

Preskription

Om preskription av rätten till ersättning, se allmänna avtalsbestämmelserna AXAA.

9.7

Mervärdesskatt

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatt för den som är redovisningsskyldig för mervärdesskatt.

9.8

Självrisk

Den försäkrades självrisk utgör 15 % av kostnaderna, dock minst det självriskbelopp som antecknats i försäkringsbrevet.

AVBROTTSFÖRSÄKRING

Försäkringen ingår om det anges i försäkringsbrevet.

1 Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven lantbruksverksamhet och gäller för

- försäkringstagaren
- annan i försäkringsbrevet angiven försäkrad såsom innehavare av försäkrad rörelse.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för avbrott eller extrakostnader som uppkommer under ansvarstiden till följd av enligt Egendomsförsäkringen ersättningsgill skada, som inträffar under försäkringstiden.

Försäkringen gäller inte för avbrottsskada eller extrakostnader till följd av skada på traktor, skördetröska eller annan självgående arbetsmaskin

3 Ansvarstid

Ansvarstiden är 12 månader om inget annat anges i försäkringsbrevet, och räknas från den tidpunkt då skada inträffar.

4 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för ersättningsgill skada enligt egendomsförsäkringen, som inträffar på försäkringsställe eller på annan plats som anges i försäkringsbrevet.

5 Vad försäkringen gäller för

Försäkringen gäller med i försäkringsbrevet angiven omfattning.

5.1 Extrakostnader

Försäkringen gäller för rimliga extrakostnader till följd av ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte inträffat (extrakostnader) och för att därigenom förhindra ett verksamhetsavbrott.

5.2 Avbrott

Försäkringen gäller för

- förlust av täckningsbidrag för försäkrad verksamhet genom ersättningsgill inskränkning i den försäkrade rörelsen (avbrott)
- förlust till följd av nödförsäljning av djur
- oförutsett avbrott i tillförseln av el, gas, vatten, värme till den försäkrade verksamheten genom händelse som inte i förväg är planlagd
- att tillträde till den försäkrade verksamheten hindras genom avspärrning som beordras av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärrningen uppkommit

genom en händelse som inte i förväg är planlagd.

6

Vad försäkringen inte gäller för

Utöver undantagen i de allmänna avtalsbestämmelserna AXAA, betalas ersättning inte för avbrott eller extrakostnader som

- beror på den försäkrades ekonomiska förhållanden, t.ex. bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist
- orsakas av att skadad egendom inte återställs inom rimlig tid eller av att den försäkrade inte utan dröjsmål vidtar lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla driften
- uppkommit på grund av förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess återställande till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighetsbeslut.
- ersätts på basis av speciallag, garanti eller annan förbindelse, med allmänna medel eller ur annan försäkring.

7

Försäkringsbelopp

Det i försäkringsbrevet angivna försäkringsbeloppet utgör den högsta sammanlagda ersättning vid varje skadehändelse för avbrott eller extrakostnader under ansvarstiden.

Högsta sammanlagda ersättning för extrakostnader enligt punkt 5.1 under ansvarstiden är 10 000 euro.

Ersättning utgår aldrig längre än under ansvarstiden med avdrag för karenstid.

Försäkringstagaren ansvarar för val av försäkringsbelopp.

7.1

Uppgifter för förnyat försäkringsavtal

För beräkning av förnyat försäkringsavtal ska försäkringstagaren lämna uppgift om vid tidpunkten för uppgiftslämnandet kända värden avseende omsättning enligt det senaste avslutade räkenskapsåret före begynnelse dagen.

8

Säkerhetsföreskrifter

Ett reservverk ska finnas på de lantbruk som kräver ström för sin kontinuerliga drift och där ett strömavbrott skulle innebära mer än obetydlig förlust. Lantbruk med mekanisk ventilation i djurstall eller kyl- och värmekänsliga lager bör inneha ett reservverk anpassat för lantbrukets drifttider. Reservverkets funktionsduglighet ska kontrolleras minst en gång i året.

I övrigt, för denna försäkring, gäller samma säkerhetsföreskrifter samt påföljdsbestämmelser vid försummelse att följa säkerhetsföreskrifterna, som enligt Egendomsförsäkring punkt 9.

- 9 Räddningsplikt**
- För denna försäkring gäller samma regler om räddningsplikt, och påföljdsbestämmelser vid försummelse att följa reglerna, som enligt Egen-
domsförsäkringen ovan.
- Därutöver ska den försäkrade efter förmåga utan uppskov vidta lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade verksamhetens drift.
- 10 Skadeanmälan och preskription**
- För denna försäkring gäller samma regler om skadeanmälan som enligt Egen-
domsförsäkringen ovan.
- Om preskription av rätten till ersättning samt föreläggande om att väcka talan, se Allmänna avtalsbestämmelser, AXAA.
- 11 Skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning**
- För denna försäkring gäller samma regler om skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning som enligt Egen-
domsförsäkringen ovan.
- 12 Skadevärderingsregler**
- Skada värderas efter ansvarstidens slut. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan med tillägg för eventuella räddningskostnader.
- 12.1 Förlust av täckningsbidrag**
- 12.1.1 Täckningsbidrag under jämförelseperioden**
- Täckningsbidraget beräknas under en jämförelseperiod, som är av samma längd som ansvarstiden. Jämförelseperioden börjar 12 månader före den dag egendomsskadan eller annan i punkt 5 angiven händelse inträffat. Vid annan ansvarstid justeras jämförelseperioden i motsvarande mån.
- 12.1.2 Förväntat täckningsbidrag**
- Råder under ansvarstiden andra förhållanden än under jämförelseperioden och sammanhänger dessa förhållanden inte med skadan, skall täckningsbidraget justeras genom att det för jämförelseperioden framräknade täckningsbidraget ökas eller minskas.
- 12.1.3 Faktiskt täckningsbidrag**
- Det täckningsbidrag som rörelsen faktiskt gett under ansvarstiden fastställs och ökas med de kostnader som inte är försäkrade till den del de överstiger vad som proportionellt svarar mot rörelsens minskade omfattning, såvida inte försäkringstagaren visar att de minskat förlusten.
- Täckningsbidraget ökas också med ett belopp som svarar mot sådant bortfall av täckningsbidrag som orsakats av att en del av ansvarstiden använts för förbättring, utvidgning eller annan förändring utöver återställande av skadad egendom till ursprungligt skick, även om det är en följd av myndighetsbeslut.
- 12.1.4 Nödförsäljning av djur**
- Vid förlust som uppstår vid nödförsäljning av djur värderas skadan till skillnaden mellan marknadsvärdet med avdrag för normala försäljningskostnader och det faktiska försäljningspriset. Marknadsvärdet ska dock lägst utgöra det genomsnittliga värdet för motsvarande djur under perioden 6 månader före skadedagen till 6 månader efter skadedagen.
- Om återanskaffning av likvärdiga djur sker inom två år efter skadedagen, görs dessutom tillägg med normala försäljningskostnader för de sålda djuren, samt med inköpskostnaderna för de återanskaffade djuren.
- 12.1.5 Skadebeloppet för täckningsbidrag**
- Skadebeloppet utgörs av det förväntade täckningsbidraget enligt punkt 12.1.2 och 12.1.4 minskat med
- det faktiska täckningsbidrag enligt punkt 12.1.3 som rörelsen gett under ansvarstiden
 - det täckningsbidrag som ingår i ersättningen för egendomsskadan
 - den avkastning, t.ex. i form av ränta, som den försäkrade under ansvarstiden erhållit på ersättning som betalats för egendomsskadan
 - kostnader som har kunnat inbesparas eller användas för annat ändamål
 - sådan ökning av täckningsbidrag som till följd av skadan uppkommit i annan rörelse som försäkringstagaren själv eller annan för hans räkning driver.
- 12.2 Skadebelopp för extrakostnader**
- Skadebeloppet utgörs av rimliga kostnader för att kunna upprätthålla verksamheten eller minska förlusten av försäkrat täckningsbidrag.
- 13 Ersättningsregler**
- Observera även ersättningsreglerna i de Allmänna avtalsbestämmelserna AXAA.
- 13.1 Ersättningsposter och avdrag**
- Försäkringsgivaren betalar
- skada värderad enligt punkt 12
 - räddningskostnader enligt punkt 13.2
 - ränta enl. Allmänna avtalsbestämmelser, AXAA under ansvarstiden med avdrag för
 - karenstid och självrisk enligt punkt 14

- eventuell underförsäkring enligt punkt 13.5
- påföljd när säkerhetsföreskrift inte följts enligt punkt 8.

Vad beträffar ordningsföljd och de belopp från vilka avdragen räknas gäller samma regler som i Egendomsförsäkring punkt 12.1, dock så att karenstiden avräknas först.

13.2 Räddningskostnader

Ersättning betalas för skäligena kostnader som den försäkrade haft för att fullgöra sin räddningsplikt enligt punkt 9, dock högst med det belopp varmed förlusten av täckningsbidraget minskat. Medför sådan kostnad nytta även under eventuell karenstid eller efter ansvarstidens slut, ersätts högst det belopp som kan anses falla på ansvarstiden efter avdrag för karenstiden.

13.3 Kostnader för medverkan i skaderegleringen

Försäkringen ersätter inte kostnader för den försäkrades medverkan i skaderegleringen enligt punkt 11, och inte heller kostnader för anlitande av utomstående experter såsom ekonomer, jurister eller tekniker, om inte annat avtalats.

13.4 Liden skada

Försäkringen är inte avsedd att bereda den försäkrade någon vinst utan endast ersätta liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

13.5 Underförsäkring

Är lönesumman, årsomsättningen eller täckningsbidraget högre i verkligheten än de angivna uppgifterna föreligger underförsäkring.

Ersättningen reduceras då proportionellt mot förhållandet mellan erlagd premie för angivna uppgifter respektive den premie som borde ha erlagts om uppgifterna hade varit korrekta.

14 Karenstid och självrisk

14.1 Karenstid

Med karenstid förstås att ersättning inte lämnas för uppkommet bortfall av täckningsbidrag under viss tid – karenstiden.

Vid varje skadetillfälle gäller en karenstid på 24 timmar, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

14.2 Självrisk

Utöver karenstid avdras även den grundsjälvrisk som anges i försäkringsbrevet för egendomsskador.

DEFINITIONER

Byggnad

Till byggnad hör fast inredning och annat varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna.

Till den försäkrade byggnaden hörande elledningar, elmätare, elektriska centraler, avlopps-, vatten-, värmelednings-, olje-, gas- och ångledningssystem samt anläggning för avlopps- och gråvattenhantering intill kommunalt eller annat allmänt ledningssystemets anslutningspunkt.

Reservdel och dubblett till föremål som avses i första stycket, hör inte till byggnaden.

EU- eller EFTA-land

Europeiska Unionens medlemsländer samt Europeiska Frihandelsammanslutningens medlemsländer.

Dagsvärde

Med dagsvärde avses egendomens marknadsvärde vid skadetillfället. Kan detta inte fastställas, utgör dagsvärdet nyanskaffningsvärdet med avdrag för värdeminskning genom ålder, slitage, omodernitet, minskad användbarhet eller annan omständighet.

Fysisk skada

Skada på en persons kropp eller skada på en persons egendom så att denne inte fysiskt kan använda egendomen.

Försäkringsställe

Sådan plats som anges i försäkringsbrevet med gatuadress, kvartersnummer eller fastighetsbeteckning där försäkrad egendom förvaras.

Grundsälvrisk

Med grundsälvrisk avses den självrisk som anges på försäkringsbrevet vilken generellt gäller för försäkringen eller för objektet.

Gängse värde

Med gängse värde avses det sannolika försäljningspriset på egendomen strax innan skadan.

Heta arbeten

Med heta arbeten avses arbeten där gnistor förekommer eller där öppen låga eller annat slag av värme används, vilket ger upphov till brandfara.

Heta arbeten är bl.a. gas- och bågsvetsning, skärbränning och bågskärning, rondellkapning och metallslipning som orsakar gnistor samt arbeten där gasbrännare, annat slag av öppen eld eller varmluftsblåsare används.

Jourhavande

Fysisk person som har tillsyn över lantbruket.

Kulturell särart

Byggnad eller byggnadsdel med sådant kulturhistoriskt eller konstnärligt värde som dokumenterats genom myndighetsbeslut eller märkning baserad på lag eller förordning.

Kyl- och frysenhet

Med kyl-, eller frysenhet avses frys- eller kylrum, kylskåp, kylfack, frysbox, frysdisk, frysack och frysskåp eller annan stationär anläggning med automatisk temperaturreglering för kyla.

Lagrad datainformation

Information som lagras på datamedia så som band, cd, dvd, diskett, USB-minne, extern hårddisk eller annat fysiskt underlag på vilket data registreras och lagras.

Lantbruk

Begreppet Lantbruk har här valts att innefatta all form av lant-, skogs- och jordbruksverksamhet, så som egentligt lantbruk, skogsverksamhet, djurproduktion, hästverksamhet, frukt-, bär- och grönsaksodlare.

Nödslakt

Med nödslakt avses att ett djur på uppmaning av veterinär avlivas till följd av skada i avsikt att förhindra uppenbart djurplågeri eller på grund av att djuret trots sakenlig vård antas avlida inom kort.

Objekttyp

Beteckning för försäkrade föremål.

Objekttyper är exempelvis

- produktionsbyggnad, byggnadsinventarier
- markinventarier
- maskiner och lantbruksinventarier
- hyrda och lånande maskiner och lantbruksinventarier
- övriga lantbruksinventarier
- lantbruksprodukter
- produktionsdjur
- byggnad under uppförande.

Ren förmögenhetsskada

Ekonomisk skada som inte har samband med person- eller sakskada.

Självgående lantbruksmaskiner

Med självgående lantbruksmaskiner menas maskiner som förflyttar sig för egen motor. Exempelvis minilastare, truck och bobcat.

Stöldbegärlig egendom

Med stöldbegärlig egendom avses produkter eller egendom som är:

- Föremål helt eller delvis av ädel metall, äkta pärlor och ädelstenar
- Antikviteter, konstverk och äkta mattor (handknutna orientaliska)
- Klockor avsedda att bäras t.ex. fick- och armbandsur och hängur
- Kameror, kameratillbehör och projektorer
- Apparat/utrustning för ljud- eller bildåtergivning
- Mobiltelefoner

- Pälsar och pälsverk samt beredda och oberedda skinn
- Tobak, vin och sprit
- Datorer, delar till dator samt till datorn hörande in och utenheter som t.ex. bildskärm, tangentbord, mus, skrivare, digital kamera och datavideoprojektor (pc-kanon)
- Sadlar och seldon
- Verktyg och redskap.

Tekniskt värde

Med byggnadens eller byggnadsinventariers tekniska värde avses nyanskaffningsvärdet med avdrag för värdeminskning genom ålder och bruk.

Twist

En twist har uppkommit då ett till grunderna och beloppet individualiserat krav har gjorts stridigt till grunderna eller beloppet.

Täckningsbidrag

Med täckningsbidrag avses det belopp som fås då man från omsättningen drar av materialinköp, tjänster och eventuella lagerförändringar i enlighet med bokföringslagen och bokföringsförordningen.

Underförsäkring

Underförsäkring föreligger när förändringar, som gjorts före försäkringsperiodens början, inte anmälts till försäkringsbolaget och att detta – om det anmälts – skulle ha inneburit en högre premie. Verksamheten är därmed inte fullt försäkrad.

USA och Kanada

USA och Kanada inklusive till dessa länder tillhörande territorier och besittningar samt andra områden som lyder under dessa länders lagstiftning.

Återanskaffningsvärde – byggnad

Den kostnad som skulle ha uppkommit, om byggnaden färdigställts som ny vid viss tidpunkt. I värdet ska inräknas alla kostnader som fordras för att byggnaden ska kunna tas i bruk, dock inte kostnader för byggnadsgrund eller grundmur som ligger lägre än såväl lägsta källargolvs undersida som angränsande jord- eller vattenyta.

Återanskaffningsvärde – maskiner och inventarier

Den kostnad som skulle ha uppkommit om ett föremål av samma eller lika ändamålsenligt slag anskaffas som nytillverkat vid viss tidpunkt. I värdet ska inräknas alla kostnader som fordras för att föremålet ska kunna tas i bruk, dock inte kostnader för maskinfundament under såväl lägsta källargolvs undersida som angränsande jord- eller vattenyta.

Om vi inte skulle komma överens

På Ålands Ömsesidiga är vi måna om att ge personlig service och tillhandahålla en bra skadehantering. Råkar du ut för en skada vill vi att du ska få en korrekt behandling av ärendet och att du skall få den ersättning som du har rätt till enligt villkoren.

Ifall du inte är nöjd vill vi att du i första hand kontaktar skaderegleraren igen. Det kanske har inträffat ett missförstånd eller det kanske har framkommit nya omständigheter som kan påverka bedömningen.

Om du ändå inte är nöjd ber vi dig att följa besvärshänvisningen på ersättningsbeslutet vi gett dig, eller så kan du ta kontakt med oss för att få en hänvisning.

ÅLANDS ÖMSESIDIGA
FÖRSÄKRINGSBOLAG

Ålands Ömsesidiga Försäkringsbolag
Köpmansgatan 6, AX-22100 Mariehamn Åland. Telefon +358 18 27 600
info@omsen.ax • www.omsen.ax